

A 700 éves Rákospalota mai gondjai

Beszélgetés Pataki Bélával, a XV. kerületi Tanács elnökével

A *Tanulmányok Rákospalota—Pestújhely történetéből* című vasos kötetben olvasható: „A mai XV. kerület területe írott forrásokban 1245-ben fordul elő először. Ekkor IV. Béla két *ekealjára* való szántóföldet és negyven *kaszásnyi* rétet adományozott a margitszigeti premontrei kolostornak Parden faluban.” Egy másik, 1281-ből származó oklevél pedig arról tanúskodik, hogy itt akkor már település volt, így Rákospalota tavaly ünnepelhette fennállásának hétszázadik évfordulóját. Rangot adó múlt, még ha minden filmkockája — legtöbbször a nincstelenekre mért fölös szenvedéssel — nem idéztetik is föl szívesen. A bronzkornál kissé közelebbi múltat böngészve, tényeket kell sorolnunk, hogy láthassuk: a hajdani kis település mivé érett. Mikor Für Lajos, a kerület történetírója arról beszél (*Palotai jobbágyság utolsó pere a földesúrral*), hogy az egykori jobbágyfalu a „hirtelen felduzzadt főváros árnyékában” a futóhomokos Duna—Tisza köz északnyugati sarkán — Pest környéki külvárossá

nőtt, megjelöli a kiindulópontot. „Az 1770-ben Palotán is elkészült urbárium tanúsága szerint 87 telkesjobbágy és 8 házas zsellér, tehát mindössze 95 család élt a községben.”

Az egykori kis település ma, 113 ezer lakosával, a főváros egyik dinamikus kerülete. A huszonkét kerület közül a területét tekintve a tizedik, de az itt élők lélekszáma szerint az ötödik Budapesten. A palotai lakótelep kiépítésével városnyi — 50-60 ezer — új lakos költözött a kerületbe. Újpalotán, Babits Mihály híres versével szólván, igazából csak ekkor *forrant a forradalom*: újat akarók jöttek, akik — noha Palota már 1950-ben a főváros-hoz csatolódott — a „vidéki” város vidékiességét akarták elűntetni. Egyszóval: régi és új közt ma is folyik a harc. Bár helytálló a jubileumi kiállítás egyik tablójának állítása: „1969-től felépült az újpalotai lakótelep, a szocialista korszak eddigi legnagyobb beruházása a kerületben”, még semmi sincs eldöntve, életformák csatája zajlik. Kertház és lakótömb még csak meg-

ferne egymás mellett, de a jobbra vert falú, csatornázatlan házakból álló *Sódergödör* — a 149 lakásbanélő mintegy 5—600 embernek „otthona” — változtatásért kiált.

Mindezeket a gondokat jól tudja beszélgető partnerem, Pataki Béla, a XV. kerületi Tanács elnöke. Korábbi megállapodásunk értelmében, *régiről és újról* szeretném faggatni; elsősorban a körvonalaiiban már kialakult VI. ötéves tervről, a kerületfejlesztés valós alapjairól és nehézségeiről.

— *Kérem, röviden mutatkozzék be!*

— Nem szeretek magamról beszélni.

— *Talán mégis, hiszen egy tanácselnök portréjához hozzátartoznak az emberi vonások is, nem csupán számok, tények garmadája. Nem is szólva arról, hogy ön egy 700 éves múltú település, valójában egy kis „földrészt” vezetöje.*

— 1971 óta vagyok tanácselnök. Megválasztásom nevezetes dátumhoz kötődik: akkor indult az újpalotai nagy beruházás. Mindent végig követhettem. Honnan vezetett idáig az út? 1940 és

1943 között inas, majd 1946-ig segéd voltam az Istvántelki főműhelyben. Naponta jártam be Nógrádverőcéről (ma Verőcemasos) a munkahelyemre. 1946-tól 1957-ig különféle pártfunkciókat töltöttem be, s 57-ben visszakérültem iparitanulószkodásom színhelyére. A mai nevén Landler Jenő MÁV Járműjavító Főműhely diszpécser lettem. Tanácselnökké választásomig ez a kis kollektíva kötötte le időmet és erőmet.

— *Vágyunk rögtön a közepébe, milyenek az alapok, pontosabban, az V. ötéves tervben hogyan gazdálkodott a kerület?*

— Az elért fejlődés kiegyensúlyozott volt és jelentős eredményeket hozott. A fejlesztési alaptól 154 millió forintot, a IV. ötéves tervben felhasználni készülő háromszorosát fordítottuk a kerület fejlesztésére. Ezenkívül meg kell még említenem a fővárosi Tanács költségvetéséből, illetve az állami, vállalati és egyéb forrásokból megvalósított fejlesztést (M3-as útépítés, utstabilizáció, csatornaépítés, sportpálya-korszerűsítés, kereskedelmi egységek létesítése stb.) Mun-

kánkat nagymértékben segítette a jelentős társadalmi összefogás.

— *S a legnagyobb beruházás, a lakásépítés? . . .*

— A célcsoportos lakásépítkezés keretében valójában befejeződött Újpalota lakótelep építése. Összesen 15 ezer 500 lakást adtunk át. A Landler-lakótelep és az Énekes utcai lakásépítkezések első üteme szintén befejeződött. A kerület lakásállománya jelen pillanatban 36 ezer 770 lakás — ennek közel 50 százaléka többszobás, összkomfortos. Lakáspolitikai célkitűzéseinknek megfelelően az elosztható 1449 lakás 85 százalékát fizikai és természetben részt vevő dolgozók, 60 százalékát fiatal házaspárok, többségében munkásfiatalok kapták. A népessépolitikára is figyeltünk: 443 három vagy több gyermeket, 438 két gyermeket eltartó család kapott otthont soron kívül. Mindezek ellenére a lakáshiány okozza a legnagyobb társadalmi feszültséget. A lakóházak felújítása — korábban e téren nagy lemaradásunk volt — szintén erősödött. Az V. ötéves tervidőszakban 353, 7 millió forintot fordítottunk lakások felújítására, karbantartására.

— *További eredmények?*

— Köztudomású, hogy kerületünk csatornahálózata még hiányos. A közmű- és kommunális ágazat eredményei ezért hatványozottabbak: megépült a Kosuth utcai, Aporháza utcai, Telek utcai közcsonna s a Pestújhelyi utat — a Gorkij tér és a Szerecs utca közötti szakaszon — szintén kanalizáltuk. A Körvasútsor és a Széchenyi utca közötti

Rákosi úti főgyűjtő is kész. Mindezek ellenére, a csatorna hiánya a kerület egyik legsúlyosabb problémája.

— *Milyenek a közutak és a közlekedés?*

— A közúti hálózatot szintén fejlesztettük, a kerület útjainak 60,5 százalékán van burkolat. A lakosság kezdeményezésére 29 ezer négyzetméter aszfaltjátárt építettünk, s így elértük, hogy az utcáknak legalább az egyik oldala esős időben is járható. Az M3-as autópályát építésével összefüggésben megépült a Körvasútsori közúti felüljáró. Az újpalotai tömegközlekedésre nem lehet panasza senkinek. Tömegközlekedésünk jobb, mint a Belvárosé.

— *Nem a lokálpatrióta túlzása beszél önből?*

— Tényekkel bizonyítható: Újpest irányába és a Keleti pályaudvar irányába (a 73-as gyorsjáratú busszal) kitűnő a közlekedés. Panasz inkább a mellékjáratokra (24-es, 70-es busz) van. Ezeket tőlünk telhetően igyekezünk sűríteni.

— *Óvoda, bölcsőde, általános iskola, talán nincs is olyan kerület, ahol ezek körül ne lennének feszültségek . . .*

— Először arról, hogy mit sikerült tenni. A bölcsődei ellátás, újabb 180 férőhely építésével, valamennyire bővült. Így a bölcsődés korú gyermekek 32,8 százalékát el tudtuk helyezni. Kerületünkben a tervidőszak végén valamennyi indokolt esetben felvettük a jelentkezőket. Az óvodai hálózat 675 férőhelyet kapott, s mivel az óvodás korú gyermeklétszám növekedése na-

A felüljáró Újpesttel köti össze Rákospalotát

gyobb volt a férőhely-fejlesztésnél, az ellátottság színvonala az 1975. évi 79,6 százalékról 1980 végére 76,8 százalékra csökkent. Az általános iskolai tanulók létszáma hirtelen megnőtt, az oktatás feltételei is megváltoztak. 13 tantermet építettünk, és sokrétű szervezéssel — szükségmegoldásként — 20 lakásból napközi otthont alakítottunk ki. A tanulócsoporthoz átlagos létszáma és a napközi otthonban elhelyezett aránya így is kedvezőtlenebb, mint a főváros más kerületeiben.

— *Hogyan tudnak javítani ezen?*

— Kétségteljesen az iskoláztatás a legnagyobb, legégetőbb gondunk, noha már nem kell ideoda buszoztatni a gyerekeket. Jelen pillanatban — igaz, hogy két műszakban — meg tudjuk oldani a tanítást, viszont egy-egy osztály magas létszáma (38–40 tanuló) nagy erőfeszítést kíván tanártól, diáktól egyaránt. Dicsekedhetnénk: megépült a kerület első tanuszodája, elkészült a sok színes programot lebonyolító és nagy gyermektömegeket megmozgató Pollak Mihály Úttörőház. De mindez nem feledtetheti velünk: a VI. ötéves tervben is tovább kell ügyködnünk az oktatás színvonalának fejlesztése érdekében. Számításaink szerint eleget tudunk tenni a fővárosi célkitűzésnek: az óvodás korú gyer-

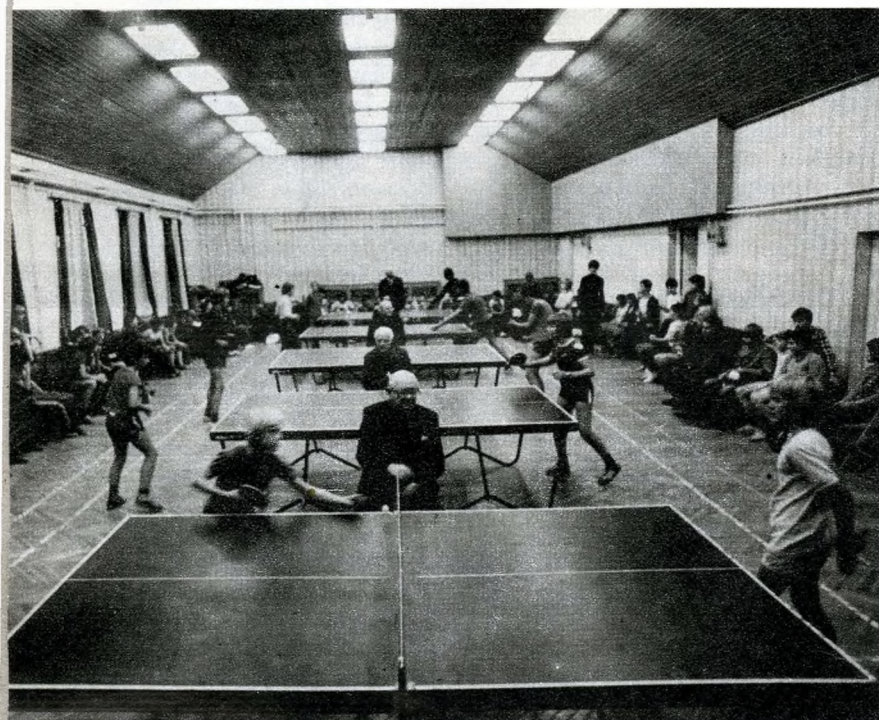
mekek elhelyezését biztosítani tudjuk. Most a legfontosabbról: a Fővárosi Tanács a következő lakótelepi iskolaépítést tervezi: N 8 jelű iskola (Újpalota): 16+4 tanterem; Ifjúgárda lakótelep: 12+3 tanterem. A VII. ötéves tervre átmenőként szerepel az Énekes úti lakótelep: 16+4 tanterem; Landler-lakótelep: 12+3 tanterem. A kerületi tanács fejlesztési alapjából a következő iskolákat bővítjük: Kontyfa utcai iskola (6 tanterem), Pattogós utcai iskola (6), Frankovics utcai iskola (4), N 8 jelű iskola (6). A fejlesztésekkel párhuzamosan tervezzük a szükségmegoldások — lakásnapközök — fokozatos feladását. Az Erdőkerülő út és a Felszabadulás út közötti részen 1983-ban építendő általános iskolát úgy tervezzük, hogy később — ha a demográfiai hullám több középfokú intézményt követel — középiskolaként is használható legyen.

— *Egy pillanatra térjünk vissza a lakásépítésre!*

— Az előbbiekben már említettem: Rákospalotán a nagymértű, az egész kerületet és a fővárost is megmozgató lakásépítés már befejeződött. A VI. ötéves tervben, a korábbi tervidőszakhoz viszonyítva, az épülő lakások összetétele változik. Csökken az állami erőből és növekszik a ma-

Sportélet a Pollak Antal Úttörőházban

Csigó László felvételei

A „Sódergödör” házai

gánerőből megvalósuló lakások száma. Így természetesen a két közötti arány is megváltozik. Amagánerőből megvalósuló lakásépítés keretében növelni kívánjuk a teletszerű, több szintes konstrukciókban épülő lakások számát. A Fővárosi Tanács VI. ötéves tervében kerületünk az alábbi részletezésben szerepel: Újpalota (501-es épület): 84 (tanácsi célcsoportos); Ifjúgárda úti lakótelep 494, Énekes úti lakótelep 1024, Landler lakótelep 700 — az utóbbi három mind teletszerű

magánerős — lakás. A tervidőszakban 376,4 millió forintot fordíthatunk lakóházak felújítására, ami kb. 662 lakás felújítására és karbantartására elegendő.

— *Mennyi a lakásigénylők száma a kerületben?*

— Ötezer körül mozog. Emlegettem már, a Sódergödörben lakók helyzete a legsanyarúbb. Az egész telep úgy néz ki, mintha a századforduló táján lennének. Az apró parcellákon — a 149 lakásból mindössze 13 van állami kezelésben — nincs csatorna, né-

melyütt víz sincs. Az elektromos vezeték légvezetéses. Korábban megjelent egy újsághír: a telepet szanálni fogják. Százával kaptuk a telefont, és sajnos mindenkinek azt kellett mondani: a Sódergödör ügye kerületi ügy, ahogy megoldás kínálkozik, — s ehhez nem kevés pénz kell — azonnal lépni fogunk.

— *Többen panaszták, hogy az új lakótelepen nincs művelődési ház, mozi, szűkösek a művelődési körülmények.*

— Ami igaz, az igaz, a tervbe be nem építhető legfontosabb igények közt szerepel egy művelődési objektum létrehozása, csakúgy mint a városközpont építése, a Rákos úti szakrendelő bővítése, az iskolaorvosi rendelő fejlesztése. Pénz, kapacitás hiányában mindezek későbbre tolnak. Ahogyan megváltoznak körülményeink, azonnal élni fogunk a lehetőségekkel. Az Újpalotai Szabadidőközpont valamelyest igyekszik a gyatra művelődési körülményeket áthidalni — filmvetítésekkel, szabadtéri rendezvényekkel, peremszínházi bemutatókkal, különféle előadásokkal. Nem olyan régen még fedél sem volt a fejünk fölött, ma már elmondható: lelkes gárda dolgozik, ha kis területen is. Lehet itt lemezt hallgatni, olvasni. Persze az egésznek inkább koordinációs szerepe van. Egy-egy párhelyiséget, iskolát is megnyitottunk a nagyobb rendezvények előtt. Az igazi megoldás valóban egy művelődési komplexum lenne — kiállító- és színházteremmel, könyvtárral, klubszobákkal . . .

— *Miért szüntették meg a megszűnt földön híres cigányklubot?*

— Szó sincs róla, hogy megszűnt. Tévesen tájékoztatták önt. Éppen a napokban tárgyalta a klub munkáját egy fővárosi bizott-

ság: színesnek tartalmasnak találta.

— *De a cigányújság megszűnt.*

— Valóban, anyagi körülményeink nem tették lehetővé a Rom Som megjelenését. A papírkorlátozás miatt a kerület lapja is csak kétszer jelenik meg évente — a korábbi négy helyett.

— *Egy újságcikkben azt olvastam, hogy a kerületben igen magas, 31,5 százalékos azoknak az aránya, akik nem végeztek el az általános iskola nyolc osztályát.*

— Nem tudom elhinni, de majd utánanézek. Nem lehet igaz. Ez régen is kulturált terület volt. A statisztika, természetesen majd kimutatja.

— *Végül pár személyes kérdést szeretnék föltenni; kedvenc olvasmányja?*

— Az útleírásokat kedvelem leginkább, meg a történelemmel foglalkozó műveket.

— *Cím szerint említene egyet?*

— Például Marco Polo.

— *Van-e kedvenc időtöltése, hobbija?*

— Barkácsolni szeretek és kertészkedni. Minden „szakipari” munkát elvégzek, ami a lakásban adódik.

— *Melyik csapatnak szurkol?*

— Két csapatom van: az egyik a kerületünkben levő Volán SC, de a másik sincs messze, az Újpesti Dózsa.

— *Ha egymás ellen játszik a két csapat, melyiknek drukkol?*

— Mindkettőnek.

— *Mennyi az ön havi fizetése?*

— Fontos ez?

— *Csak annyiban, hogy — ha nem titok — ez is egy adat; tájékoztat, árnyalja az összképet.*

— Tízezer-egyszáz forint.

— *Köszönöm a beszélgetést.*

Szakolczay Lajos

A régi palotai viselet már csak a múzeumban látható

Kiállítás a Pollak Antal Úttörőházban

